

Orientering

Nr. 40 – februar 2014 – 19. årgang

- s. 1 Godt Nytår og Velkommen i 2014
- s. 2 Indkaldelse til generalforsamling
- s. 3 En gammel – gemt – landevej
- s. 4 Danmarks første rute-bil-rute
- s. 5 Mysteriet om en kande - og en telefoncentral
- s. 5-6 2014 – et jubilæumsår
- s. 7 En gammel nyhed og ”Toreby Avis”
- s. 8 En rigtig ”nissehistorie” og navne og noter

Kære medlemmer af Toreby sogns Lokalthistoriske Forening og Arkiv.

I ønskes alle et rigtigt godt nytår, 2014 bliver vist et spændende år for arkivet/foreningen.

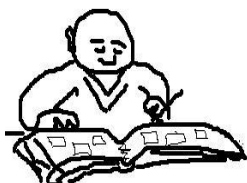
Det er stadig uvist hvor og hvilke lokaler vi har til rådighed til vores historiske dokumenter og fotos.

Vi forhandler på borgmester- og embedsmandsplan, om vi skal flytte til Toreby Skole, eller om vores nuværende lokaler bliver sat i stand. Der er ikke nogen afklaring i skrivende stund.

I er som sædvanlig meget velkomne til at komme og se til os på arkivet, og det er der heldigvis også mange der gør. Det er rigtig hyggeligt, - kaffen skal vi nok sørge for.

Vi har generalforsamling tirsdag den 4. marts, kl.19.00 (se dagsorden her i bladet), der vil også blive indkaldt til generalforsamlingen i dagspressen. Vi ses.

Godt nytår - - - - Jesper Smith

Arkivlederens beretning fra arkivet 2013

Arkivet har i årets løb arbejdet på at komme de store bunker af indleverede arkivalier til livs, men trods en stor indsats fra alle frivillige medarbejdere er der stadig lang vej tilbage.

Vores lille folder (ORIENTERING nr. 38), som er vores indlæg i ”Matador bogen” har ligget på Fuglsang kunstmuseum på dansk og tysk. Den har været et tilløbsstykke som er trykt i mange oplag.

På Arkivet er der opsat bedre belysning forskellige steder, og flere medarbejdere har været på Arkibas-kurser i årets løb

Vores hjemmeside er kommet op at køre i efteråret, og vi er på Facebook. Det har givet en stor interesse for, hvad arkivet ligger inde med, kan vi se på de statistikker, som vi kan trække ud.

Der har sidst på året været en stor udfordring at arbejde i arkivet, da der er renoveret vinduer og derfor kun har været plader for vinduerne.

Vi har alligevel brugt ca. 1700 arbejdstimer på arkivarbejde.

Velkommen i 2014 - - Tage R. Jensen

Herved indkaldes til **ordinær generalforsamling:**

Toreby Sogns Lokalhistoriske forening og Arkiv,

tirsdag d. 4. marts 2014 kl. 19,00

i Lokalcentrets cafeteria – ”Åkanden” - Åmarksvej 5, Toreby.

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer/dirigent

2. Beretning fra Lokalhistorisk Forening v/Jesper Smith

3. Beretning fra Arkivet v/Tage R. Jensen

4. Fremlæggelse af det reviderede regnskab v/Henrik Pedersen

Hvis nogen vil have regnskabet tilsendt, bedes henvendelse rettet til bestyrelsen.

5. Indkomne forslag. - Forslag skal være bestyrelsen i hænde senest 8 dage før generalforsamlingen.

6. Arbejdsplan, budget og fastsættelse af kontingent.

7. Valg:

a. Bestyrelsen (Ingolf Møller Pedersen og Egon Lintner). - Begge er villige til genvalg, - men andre forslag er velkomne.

b. Suppleant: ledig plads

c. Valg af revisor. På valg er Villy Rasmussen.

d. Valg af revisorsuppleant. På valg er Hanne Sørensen.

8. Eventuelt.

KAFFE med kage er en selvfølge!

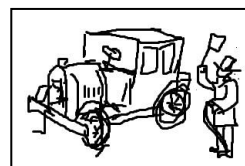
Bestyrelsen

FØR generalforsamlingen vil Povl Holm og Egon Lintner fortælle og vise billeder:

”Folk og biler i Toreby Sogn – dengang”

EFTER generalforsamlingen er ARKIVET åbent for besøg!

Tak for gave

Ved kransenedlæggelsen (Bodil Neergaard) fik Lokalhistorisk Forening et stort akvarel-maleri forærende (se lille foto). Det er malt af **Th.Skeel Ankersen** (i 1958?). Mange af sognets ældre vil kunne huske de meget tykke træer, der truede med at vælte kirkemuren.

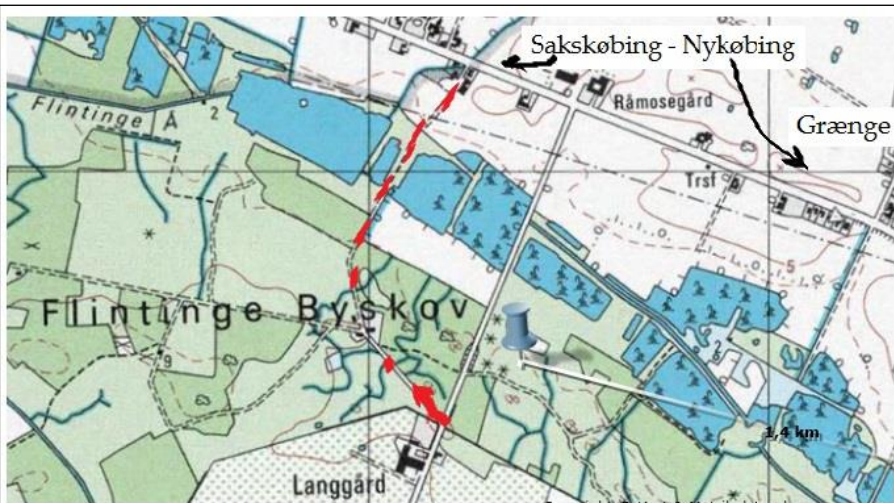
Vi siger tak til Ida Lawaetz Harms og Lisbeth Lawaetz Clausen.

Gammel landevej gennem Flintinge Byskov

Før Byskovvej blev anlagt, - hvordan har tidens trafikforhold da været?

Mange steder kan vi se levn af tidligere veje i naturen. Jeg har været på opdagelse i Flintinge Byskov.

I Flintinge Byskov – med indkørsel lige ved Flintinge Langgård - ligger et skovløberhus med tilhørende bygninger.

Herfra går en skovvej til højre ud til nogle af Flintinges daværende skovmarker i åbent landskab nord for Flintinge Å.

På vejen ses en jordbro over en skovgrøft, som viser, at der har gået en gammel vej. Længere henne er to skovveje blevet til en, og længere fremme igen er der en dæmning. Spørgsmålet er så, hvornår og hvorfor er denne dæmning blevet anlagt.

Den går ud mellem nogle store vandhuller/søer, som måske er gamle tørvegrave fra de to "verdenskriges" tid? Visse steder er der store cementrør, der forbinder "søerne".

Dæmningen benyttes af bl.a. skovvæsenet, f. eks. da der under

stormen "Bodil" blev væltet træer, som er blevet skåret op og fjernet, så der nu er fri passage over dæmningen.

Længere fremme kommer så den bro, som fører over Flintinge Å. Broen er bygget af cement med cementpiller og jernrør som sikkerhedsværn. På den anden side af åen er der nu oplagsplads for træ og gamle elmaster.

Vejen munder ud i Sakskøbingvej – mellem nr. 33 – 37, hvor den gamle sognesten står, - den viser skellet mellem Toreby og Radsted sogn.* Dermed er den gamle vej, som afløstes af Byskovvej, fundet.

Er der nogen af jer læsere, der kan give flere

oplysninger om den gamle vej eller om Byskovvejens anlæg?

Gå på "opdagelse" i naturen og tag historien med.

Ingolf Møller Pedersen

*I Skelstenen/sognestenen er indhugget "JS" for **Jørgen Skeel**, 1656-1695. Han havde arvet Rosenlund og købte Krenkerup.

Danmarks første bus-rute: Nykøbing F.-Nysted – 1903!

Arkivets bilekspert (bl.m.a.): Egon Lintner har gjort ORIENTERING opmærksom på, at Danmarks første rutebil kørte mellem Nykøbing F. og Nysted fra 1903.

I bogen ”Dansk Person- og Rutebiltrafik” fra 1936 kan man læse en ”levende skildring af de anstrengelser og genvordigheder” ejeren af rutebilen havde.

Kaptajn H.C.Fuglsang købte for egen regning en ”automobil” og startede på ruten d. 15. sept. 1903 – *”mig selv til sorg og andre til fornøjelse. Når jeg siger ”sorg”, må dette udtryk tages med forbehold, thi mange interessante glæder fulgte der alligevel med at være banebryder for sådan en virksomhed; men sorgblandet glæde var det naturligvis at se, at det ene tusind kroner efter det andet måtte ofres for vedblivende at holde ruten i gang.*

Når jeg derimod siger, at min rute skaffede mine medmennesker fornøjelse, må dette ingenlunde forstås således, at de var glade ved at blive befordrede hurtigt og bekvemt fra sted til sted, thi hastigheden var kun ringe, ca. 15 km i timen, og om bekvemmeligheden må jeg vist helst tale så lidt som muligt. Fornøjelsen bestod som oftest i med et skadefro grin, at man så mine passagerer blive befordrede i lejede hestekøretøjer, medens rutebilen bagefter af et par skikkelige plovheste

blev transporteret til reparationsværkstedet.”

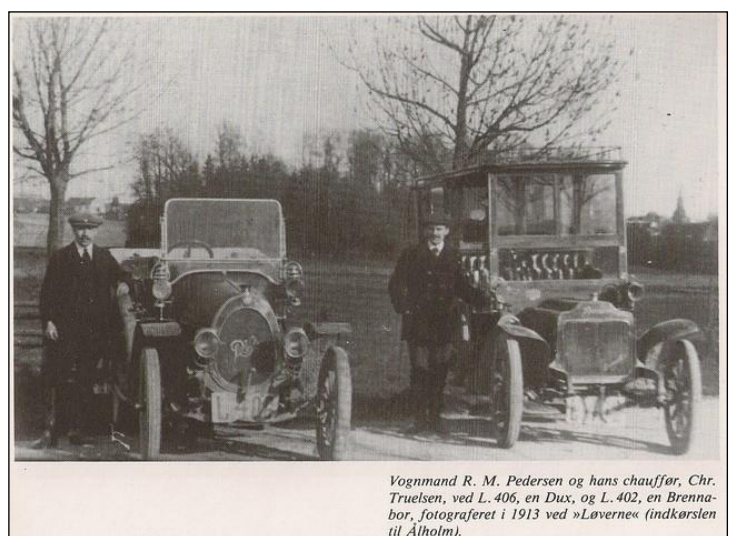
Hvornår driften blev indstillet fortæller artiklen ikke direkte, men selskabet træder i likvidation i 1907.

Hele artiklen kan læses på vores hjemmeside:
torebyarkiv.dk

Billedet herover er ikke en bus, - men det kan måske give et indtryk af det udviklingstrin automobiler var på i 1904.

Billedet her er heller ikke de rigtige busser - men 10 år nyere modeller - 1913.

Mysteriet om en kande - og en telefoncentral?

I november 2013 fik jeg en kande til vores "museum" af Hans Nielsen, tidligere Nystedvej.

Materialet er forsølvet messing - stærkt afskallet. Tuden er gået af, men vil kunne loddes på.

På kanden er indgraveret følgende tekst:

Fra Telefonabonenter

1916 Flintinge Central 1919.

Den central er vist ukendt for de fleste. En rundspørge blandt ældre borgere i sognet gav ingen resultater. Jeg kontaktede derfor Telefonmuseet. Der lovede man at undersøge sagen. Men efter en tid måtte man også der give op.

Jeg kontaktede så Hans Nielsen og klagede min/vores nød. Han ringede til Jørn Christoffersen, som havde givet ham kanden i sin tid.

Jørn Christoffersen fortalte, at der er tale om den samme adresse, som den senere Nagelsti Central, hvor Hans Nielsen har boet indtil for få år siden. Men i starten var der kun - eller flest - abonnenter fra Flintinge, derfor navnet.

Bodil Janik

2014 – et jubilæumsår:

På arkivet har vi set fremad på året 2014 – og historisk set venter en del jubilæer, som vi vil forsøge at sætte fokus på året igennem. Nedenfor har vi sammensat en liste, hvor mange sikkert vil nikke genkende til de enkelte begivenheder, mens andre måske vil tænke "er det virkelig så lang tid siden?" – Vore læsere kan "være med" så langt alder og hukommelse rækker, men så bliver det historie! - Hele registret kan ses på vores hjemmeside: torebyarkiv.dk. – Her har vi "plukket" nogle "jubilæums-eksempler":

25 år – 1989:

- Berlinmuren åbnes ved Bornholmer Straße.

50 år – 1964:

- Den lille havfrue får savet hovedet af.
- Den 18-årige prinsesse Anne-Marie vies i Athen til 23-årige kong Konstantin af Grækenland.

Fortsættes på side 6

- Eksplosion på Valby Gasværk koster tre arbejdsmænd livet og blæser ruder ud helt op til fem kilometer væk fra gasværket.

75 år – 1939:

- 2. Verdenskrig begynder med Tysklands invasion af Polen.
- Albert Einstein informerer præsident Franklin D. Roosevelt om muligheden af at lave en atombombe.
- Nylon til kommerciel brug fremstilles for første gang.

100 år – 1914:

- Den Gamle By i Århus grundlægges.
- Østrig-Ungarn erklærer Serbien krig, og dermed starter 1. Verdenskrig (Den Store Krig).
- Danmarks *tjenestepiger* bliver officielt *husassistenter*.

125 år – 1889:

Første kvindelige akademiker i Danmark, Nielsine Nielsen, starter praksis som læge i København. Eiffeltårnet åbnes ved Verdensudstillingen i Paris.

150 år – 1864:

- 2. Slesvigske Krig (med Slaget ved Dybbøl, afståelsen af hertugdømmerne Slesvig, Holstein og Lauenburg osv.)
- Sand Creek-massakren på cheyenne- og apacheindianere gennemføres af amerikanske soldater.

175 år – 1839:

- Louis-Jaques Daguerre, den franske fotopionér, tager de første fotografier nogensinde af månen.
- Steen Steensen Blicher holder sit første folkemøde på Himmelbjerget.

200 år – 1814:

- Skolelov indfører skolegang fra det 7. til det 14. år, og de første lærerseminarier oprettes.
- Freden i Kiel (Danmark mister Norge til Sverige)

225 år – 1789:

- De første nationale valg i USA. George Washington vælges til præsident.

250 år – 1764:

- Mozart spiller for den kongelige familie i Versailles i en alder af 8 år.

Og hvorfor nu denne liste? Jo, arkivet vil året igennem forsøge at sætte fokus på nogle af de større jubilæer, for eksempel Slaget ved Dybbøl, verdenskrigene osv. - men vi ønsker JERES input til artiklerne. Ligger I inde med anekdoter, breve, effekter eller historier fra familien, så tøv ikke: **kontakt arkivet!**

Henrik Pedersen

”Stammebåd” fra stenalderen! – det kan da ikke være en nyhed? - og det er det da heller ikke!

Ved traktementet i forbindelse med nedtagning af æresport (Alis og Erhardt Rasmussens guldbryllup) hørte jeg Erhardt fortælle om et bådfund i mosen ved Flintinge Å. De oplysninger måtte jeg lige forfølge.

Alle museer i Danmark har et fælles register over ”fund og fortidsminder”. En søgning på ”Flintinge” gav en del resultater, bl.a. et punkt ved Flintinge Å.

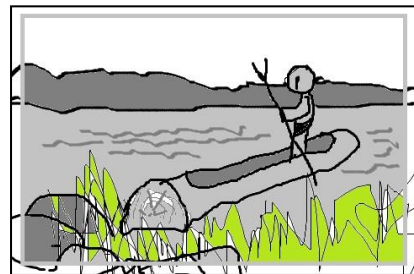
Her kunne jeg læse:

”1953 Analyser af materiale, Zoologisk Museum - - - Knogler fra okse, får, svin og hest.

1953 Museal udgravning, Nationalmuseet, Danmarks oldtid - - Fund af stammebåd i kulturlag fra yngre stenalder, muligvis grubekeramisk kultur. I forbindelse med båden fandtes flere store sten, der kan stamme fra en anløbsplads”.

Forstå det, hvem som kan, - - men rigtigt er det: der er fundet en stammebåd – og måske en anløbsplads – på det sted ved Flintinge Å.

Otto Sørensen

”Toreby Avis”

Jo, der udkom engang en ugentlig avis i Toreby Sogn. Vi må jo huske – eller fortælle, at der har været flere kommunesammenlægninger.

Guldborgsund Kommune er et resultat af den seneste (2007). Indtil 1970 var Toreby en selvstændig sognekommune med eget sogneråd, som bestemte over stort og småt i sognet (kommunen). Fra 1970 til 2007 var Toreby en del af Nykøbing Kommune, - idet Nykøbing F. Købstads Kommune blev indlemmet i Toreby, Tingsted og Systofte sogne-kommuner.

Nu tilbage til ”Toreby Avis”, - Arkivet har nogle få eksemplarer, men vi vil gerne have flere.

Har du nogle ”aviser” liggende? Kom frit frem. Hvis de ligger hos dig, forsvinder de måske en dag. – På arkivet vil der være større sikkerhed for, at aviserne bevares, - og så de kan ses/læses af andre til ”evig tid”.

Du kan også have oplysninger om avisen, - og dem må du gerne fortælle ”os”!

Gør ”Toreby Avis” til en del af Toreby Sogns historie!

Otto S.

En rigtig "nissehistorie" i utide (bør ikke læses for eller af børn):

"Per havde været Tjener for Herskabet paa *Fuglsang* i sine yngre Dage, og derfor kaldtes han altid Per Tjener. Saa købte Herremanden Krølgaarden paa *Hesselø* til ham og gav ham for lang og tro Tjeneste.

Da han nu kom sejlene til Øen for at tage imod Gaarden, da mødte der paa Broen en lille Mand, som spurgte ham, om han ikke havde Brug for en Tjenestedreng.

"Jo, jeg kunde jo nok bruge en Dreng," siger han, "men du ser mig ud til at være noget lille." - "Ja, du kan da prøve mig," og saa tog han ham med, og den lille Fyr var ham ogsaa til megen Nytte.

Naar Per skulde sejle over for at besøge sit gamle Herskab paa *Fuglsang*, fandt han altid Baaden sejlklar, Aaretoldene sat i Tofterne, og Aarerne lagt til Rette, og det havde Nissen jo gjort. Saadan var han stadig til Tjeneste.

Men Kvindfolkene paa Gaarden kunde ikke ret komme ud af det med ham, og derfor drillede han dem jævnlig. Naar de sad og malkede, saa kunde han godt sidde oppe paa Stænget og pisse ned gennem et Hul, saa det løb ned i Spanden og i Hovedet paa Pigerne.

Til sidst blev Manden nødt til at skaffe sig af med ham, men Dagen efter laa hans bedste Ko død i Stalden.

Lærer J. Mikkelsen, Flintinge. - - fundet på: www.heimskringla.no/dansk/sagn/folketro

Kalender: arkivet har åbent 1. og 3. tirsdag i måneden

- Tirsdag d.4. marts 2014: Generalforsamling (se side 2)

HUSK: Generalforsamling tirsdag d. 4. marts 2014.

Samtidig med dette blad omdeles også årets "girokort"/medlemskort.

Du kan betale kontant, hvis vi træffer dig hjemme,

eller via indbetalingskortet (+73 - +80456522),

eller via banken, som er "**Jyske Bank**" konto nr. 0694-0002898705.

Kontingentet er uforandret: **kr. 150** pr. husstand/**kr. 100** for enkelt-medlemmer.

Jesper Smith, Kettingevej 5, 4892-Kettinge (2961 7930)
js@fuglsangkunstmuseum.dk

Ingolf Møller Pedersen, Grænge Skovvej 14, 4891-Toreby, (2088 6352)

Egon Lintner, Flintingevej 7, 4891-Toreby, (5486 9438)

Niels Lück, Laur.Larsens Gade 10, 4800-Nykøbing F, (2085 1428)

Otto Sørensen, Møllevej 14, 4891-Toreby, (5486 9466)
otto.soerensen1@skolekom.dk.

Arkivleder: Tage Rødby Jensen; Lindevænget 20, 2.th., 4800-Nykøbing F
tagerodby@live.dk (5174 6216)

Arkivet: 5413 2800 - og *torebyarkiv@mail.dk*

HUSK: hvis du har en **mail-adresse**, så vil vi da gerne have den! Ring den ind – eller bedre – send os en mail!